

Bir Grup Dermatolojik Hastalarda Aleksitimi, Depresyon ve Anksiyete

Hatice GÜZ (*), Meryem AY (*), Nesrin DİLBAZ (*)

ÖZET

Bu çalışmada dermatolojik hastalıklarda depresyon, anksiyete ve aleksitimi düzeyleri araştırılmıştır. Bu amaçla 33 dermatoloji hastası (psöriazis, ürtiker, alopesia), 37 kontrol grubu oluşturulmuş ve tüm kişilere bilgi formu, Toronto Aleksitimi Skalası, Beck Depresyon Ölçeği, Durumluluk-Süreklik Kaygı Ölçeği, SCL-90 belirti Tarama Listesi uygulanmıştır. Dermatolojik hastalığı olan grupta Beck Depresyon Ölçek puanı, sürekli-durumluluk kaygı puanı ve SCL-90 anksiyete, hostilité, fobi, psikotizm ve toplam scor puanı kontrol grubundan anlamlı derecede yüksek bulunmuştur. Bu sonuçlar da bize, dermatolojik hastalıklarda psikiyatrik belirtilerin önemli ölçüde görüldüğünü göstermektedir.

Anahtar kelimeler: Dermatolojik hastalıklar, psikiyatrik belirtiler, aleksitimi

Düşünen Adam; 2001, 14(2): 99-103

SUMMARY

In this study we examined depression, anxiety and alexithymia levels in the dermatologic patients. By means of the aim, 33 dermatologic patients and 37 control group patients chosen have been. All patients have been practised Toronto Alexithymia Scale, Beck Depression Scale, State-Trait Anxiety Scale, SCL-90 and the information form. Beck Depression score, state-trait anxiety score, somatization, obsessive-compulsive, interpersonal sensitization, depression, anxiety, phobia, psychotism and total score of SCL-90 in the dermatologic patients group have been found to be higher than the control group. The present results provide that dermatologic patients show very important psychiatric symptoms.

Key words: Dermatologic disorders, psychiatric symptoms, alexithymia

GİRİŞ

Deri çevre ve diğer insanlarla ilişkilerimizde aracılık etmesi nedeniyle, sosyal uyumumuzda önemli rol oynamaktadır (13). Emosyonel durum, psikososyal değişkenler ve çatışmalar ile deri hastalıklarının ortaya çıkıştı, şiddeti ve seyri arasında ilişki olduğu eski çağlardan beri bilinmektedir (13,17). Psişik durum ile deri hastalıkları arasındaki ilişki şu şekilde gruplandırılmıştır.

1. Fiziksel yakınıma, öncelikle emosyonel bozuklu-

ğun bir belirtisidir.

2. Organik deri lezyonu kişinin psikolojik durumunu bozmaktadır.
3. Hem organik, hem emosyonel unsurlar değişik dönenlerde etkileşim içinde belirtilere ve hastalığa yol açmaktadır (13).

Son yıllarda yapılan araştırmalarda dermatolojik hastalıklarla ilişkili olan psikolojik faktörler şöyle özetlenmeye çalışılmıştır: 1) Stres etkisi, 2) Duygudurum ve anksiyete bozuklıklarının etkisi, 3) Sosyal desteğin etkisi, 4) Kişilik özelliklerinin rolü

(düşmanlık, mükemmeliyetçilik, benlik saygısında düşüklük gibi) (14).

DSM-IV dermatolojik sorunları etkileyen psikolojik faktörleri incelediğinde stres ile psöriazis, dermatit, hiperhidroz, pruritus arasında ilişki olduğunu belirtmiştir. Dermatit ile ailesel ve gelişimsel faktörlerin etkili olduğunu söylemişlerdir (17).

Dermatoloji polikliniğine başvuran hastalarda psikiyatrik tanı görülmeye sıklığını inceleyen araştırmalarda % 40-70 oranında psikiyatrik tanıya rastlandığı saptanmıştır. Türkiye'de yapılan bir araştırmada ise, 256 hasta incelemiş ve % 11.9'unda anksiyete bozukluğu, % 9.6'sında depresyon, % 9.3'ünde ise somatoform bozukluk görülmüştür (1).

Psöriazis tanılı hastaları inceleyen bir çalışmada bu hastaların reddedilme bekłentisinde olduğu, hatalı olma duygusu taşındıkları, başkalarının tavırlarına duyarlı oldukları ortaya çıkmıştır. Ayrıca depresyonun sık görüldüğü belirtilmiştir (7,8,11). Ürtikerli hastalarda anksiyete ve duygudurum bozuklıklarının sık olduğu saptanmıştır (10).

Aleksitimi ise bireyin duyguları tanıma, tanımlama ve ayırtmede güçlük çekmesi ve bu güçlüğüne bağlı olarak emosyonların psikofizyolojik belirtilerle ifade edilmesi olarak tanımlanmaktadır (18). Dermatolojik hastalık grubunda en çok psöriazisli hastalarda aleksitimi bakılmış ve aralarında ilişki olduğu görülmüşür. Genel popülasyonda aleksitimi görülmeye sıklığı ise % 5 - 29.5 arasında değişmektedir (20). Psikiyatrik hastalıklardan ise somatizasyon bozukluğu, psikojenik ağrı bozukluğu, anksiyete bozuklukları, maskeli depresyonda aleksitimi sık görülmektedir. Psikiyatri polikliniğine başvuran hastalarda aleksitimi görülmeye oranı % 7.64 olarak saptanmıştır (5).

GEREÇ ve YÖNTEM

Bu çalışma Ankara Numune Hastanesi Dermatoloji bölümune başvuran 33 dermatoloji hastası ile sağlıklı bireylerden oluşan 37 kontrol hastasından oluşmaktadır idi. Kontrol hastaları hastane personeli ve tip fakültesi öğrencilerinden olmuştu. Dermatoloji hastalarının 12'si psöriazis, 10'u alopesi areata, 11'i ürtiker tanı almışlardı. Tüm bireylere Toronto Aleksitimi Ölçeği (5,19), Beck Depresyon Ölçeği (2),

Süreklik-Durumluluk Anksiyete Ölçeği (12), SCL-90 belirti tarama listesi (4) uygulandı. Veriler SPSS istatistik programı ile değerlendirildi.

BULGULAR

Hasta grubu 18 kadın, 15 erkekten, kontrol grubu ise 21 kadın, 16 erkek hastadan oluşmaktadır idi. Cinsiyet açısından gruplar arası farklılık yoktu ($p=0.8$). Hasta grubunun yaş ortalaması 29.69 ($sd=10.8$), kontrol grubunun yaş ortalaması 24.27 ($sd=8.2$) olup, hasta grubunun yaş ortalaması kontrol grubuna göre anlamlı derecede yüksek idi ($p=0.01$). Her iki grup meslek açısından karşılaştırıldığında hasta grubunda 12 kişi (% 36.36) ilkokul mezunu, 14 kişi (% 42.42) lise mezunu, 7 kişi (% 21.21) üniversite mezunu idi. Kontrol grubunda ise 4 kişi ilkokul mezunu (% 10.81), 12 kişi lise mezun (% 32.43), 21 kişi (% 56.75) üniversite mezunu idi. Her iki grup arasında eğitim düzeyi açısından farklılık olup, kontrol grubunda üniversite mezunu olanların sayısının fazla olmasından kaynaklanmaktadır idi ($p=0.004$). Aile yapısı açısından karşılaştırıldığında hasta grubunda 25 kişi (% 75.75) çekirdek tip aile yapısında, 8 (% 24.24) kişi geleneksel tip aile yapısında idi. Kontrol grubunda ise 23 kişi (% 61.16) çekirdek tip aile yapısında, 14 kişi (% 37.83) geleneksel tip aile yapısında idi. Her iki grup arasında aile tipi açısından farklılık yoktu ($p=0.22$). Ailenin kaçinci çocuğu oldukları incelendiğinde hasta grubunda 2 kişi 1. çocuk, 2 kişi 2. çocuk, 12 kişi 3. çocuk, 10 kişi 4. çocuk, 7 kişi 5. çocuk idi. Kontrol grubunda ise 8 kişi 1. çocuk, 10 kişi 2. çocuk, 7 kişi 3. çocuk, 8 kişi 4. çocuk, 4 kişi 6. çocuk idi. Ailenin kaçinci çocuğu oldukları açısından her iki grup arasında anlamlı farklılık bulunmakta idi ($p=0.0001$). Bu farklılığın 1., 2., ve 5. çocuk olma oranının farklı olmasından kaynaklandığı saptandı ($p=0.06$). Medeni durum açısından bakıldığına ise, hasta grubunda 19 kişi evli (% 57.57), 16 kişi (% 48.48) bekar, kontrol grubunda 16 kişi (% 43.24) evli, 21 kişi (% 56.75) bekar idi. Her iki grupta medeni durum açısından farklılık bulunmamakta idi ($p=0.23$). Meslek açısından değerlendirildiğinde hasta grubunda 10 kişi (% 30.3) memur, 5 kişi (% 15.15) işçi, 1 kişi (% 3.03) emekli, 14 kişi (% 42.42) ev hanımı, 3 kişi (% 9.09) serbest çalışmaktadır idi. Kontrol grubunda ise 20 kişi (% 54.05) memur, 17 kişi (% 45.94) öğrenci idi. Her iki grup arasında meslek açısından farklılık vardı ($p=0.0001$) ve bu

farklılık kontrol grubunun yarısını öğrencilerin oluştumasından kaynaklanmaktadır ($p=0.07$). Yerleşim yeri açısından hasta grubunun 27'si kentsel, 6'sı kırsal bölgeden, kontrol grubun ise 29'u kentsel, 8'i kırsal bölgeden geliyordu. Her iki grup arasında yerleşim yeri açısından farklılık yoktu ($p=0.71$).

Aleksitimi puanları hasta grubunda ortalama 12.63 ($sd=3.44$), kontrol grubunda ortalama 8.62 ($sd=3.18$) olarak bulunmuş olup, aleksitimi puanı açısından her iki grup arasında farklılık saptanmadı ($p=0.59$).

Beck Depresyon puanı açısından değerlendirildiğinde; hasta grubun puan ortalaması 22.09 ($sd=12.3$), kontrol grubun puan ortalaması 11.21 ($sd=4.5$) olarak saptanmış olup, her iki grup arasında depresyon puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu saptandı ($p=0.0001$). Hasta grubunun depresyon puanı, kontrol grubundan daha yüksek idi. Durumluuk kaygı puanı incelendiğinde; hasta grubunun ortalama puanı 52.87 ($sd=14.01$), kontrol grubun puanı 40.83 ($sd=9.48$) olarak bulundu. Her iki grup arasında durumluuk kaygı düzeyi açısından anlamlı farklılık olup, hasta grubunun puanı daha yüksek olarak saptandı ($p=0.0001$).

Süreklik kaygı puanı ise hasta grubunda ortalama 53.48 ($sd=12.82$), kontrol grubunda 39.48 ($sd=6.31$) idi. Hasta grubunun sürekli kaygı puanı kontrol grubundan anlamlı derecede yüksek olduğu saptandı ($p=0.001$).

SCL-90 ölçüğe göre;

Somatizasyon (scor 1) puanı hasta grubunda ortalama 1.6 ($sd=1.24$), kontrol grubunda ortalama 0.47 ($sd=0.65$) ($p=0.0001$), obsesif-kompulsif belirtiler (scor II) ortalama puanı hasta grubunda 1.66 ($sd=0.93$), kontrol grubunda 0.64 ($p=0.61$) ($p=0.0001$), kişiler arası duyarlılık puanı (scor III) hasta grubunda ortalama 1.74 ($sd=1.1$), kontrol grubunda 0.61 ($sd=0.5$) ($p=0.0001$), depresyon puanı (scor IV) hasta grubunda ortalama 1.75 ($sd=1.11$), kontrol grubunda 0.59 ($sd=0.4$) ($p=0.0001$), anksiyete puanı (scor V) hasta grubunda ortalama 1.76 ($sd=1.2$), kontrol grubunda 0.41 ($sd=0.55$) ($p=0.0001$), hostilité puanı (scor VI) hasta grubunda ortalama 1.43 ($sd=1.46$), kontrol grubunda 0.61 ($sd=0.51$), fobi- anksiyete puanı (scor VII) hasta grubunda ortalama 0.94 ($sd=0.777$), kontrol

Tablo 1. Dermatolojik hasta grubu ve kontrol grubunda aleksitimi, depresyon, kaygı ve SCL-90 puanlarının karşılaştırılması.

	Hasta Grubu	Kontrol Grubu	p
	Ort. \pm SD	Ort. \pm SD	
TAS puanı	12.63 \pm 3.44	8.62 \pm 3.18	0.59
Sürekli kaygı puanı	53.48 \pm 12.82	39.48 \pm 6.3	0.001*
Durumluuk kaygı puanı	52.87 \pm 14.01	40.83 \pm 9.48	0.0001*
Beck depresyon puanı	22.09 \pm 12.3	11.21 \pm 4.5	0.0001*
SCL-90 scor I	1.6 \pm 1.24	0.47 \pm 0.65	0.0001*
SCL-90 scor II	1.66 \pm 0.93	0.64 \pm 0.61	0.0001*
SCL-90 scor III	1.74 \pm 1.1	0.61 \pm 0.5	0.0001*
SCL-90 scor IV	1.75 \pm 1.11	0.59 \pm 0.46	0.0001*
SCL-90 scor V	1.76 \pm 1.2	0.41 \pm 0.55	0.0001*
SCL-90 scor VI	1.43 \pm 1.46	0.60 \pm 0.52	0.0001*
SCL-90 scor VII	0.94 \pm 0.77	0.33 \pm 0.57	0.0001*
SCL-90 scor VIII	1.92 \pm 0.99	1.0 \pm 0.86	0.024
SCL-90 scor IX	1.3 \pm 1.1	0.3 \pm 0.34	0.0001*
SCL-90 toplam	1.53 \pm 0.99	0.5 \pm 0.51	0.0001*

Tablo 2. Dermatolojik hastalığı olan grupta aleksitimik olan ve olmayanların karşılaştırılması.

	Aleksitimik Grup	Aleksitimik Olm. Grup	p
	Ort. \pm SD	Ort. \pm SD	
Yaş	28.12 \pm 9.3	33.8 \pm 3.7	0.02*
TAS puanı	14.25 \pm 2.5	8.3 \pm 0.5	0.0001*
Sürekli kaygı puanı	53.66 \pm 11.11	53.0 \pm 17.3	0.01*
Durumluuk kaygı puanı	53.08 \pm 14.82	52.33 \pm 12.3	0.1*
Beck depresyon puanı	23.25 \pm 12.53	19.3 \pm 12.12	0.7
SCL-90 scor I	1.55 \pm 1.2	1.77 \pm 1.18	0.2
SCL-90 scor II	1.56 \pm 0.92	1.9 \pm 0.96	0.8
SCL-90 scor III	1.69 \pm 1.2	1.9 \pm 0.86	0.2
SCL-90 scor IV	1.69 \pm 1.18	1.9 \pm 0.95	0.3
SCL-90 scor V	1.75 \pm 1.26	1.7 \pm 1.08	0.36
SCL-90 scor VI	1.44 \pm 1.55	1.4 \pm 1.2	0.3
SCL-90 scor VII	0.9 \pm 0.81	1.06 \pm 0.7	0.2
SCL-90 scor VIII	1.84 \pm 1.02	2.13 \pm 0.95	0.9
SCL-90 scor IX	1.15 \pm 1.091	1.73 \pm 1.097	0.9
SCL-90 toplam	152 \pm 1.01	1.56 \pm 1.00	0.8

grubunda 0.33 ($sd=0.57$) ($p=0.0001$), psikotizm (scor IX) ortalama puanı 1.3 ($sd=1.1$), kontrol grubunda 0.3 ($sd=0.34$) olarak ($p=0.0001$) saptanmış olup, hasta grubunda kontrol grubundan anlamlı derecede yüksek olduğu görülmüştür (Tablo 1). Aynı şekilde SCL-90 puan ortalaması hasta grubunda 1.53 ($sd=0.99$), kontrol grubunda 0.5 ($sd=0.51$) olarak bulunmuş olup, hasta grubunda kontrol grubundan yüksek olduğu saptanmıştır ($p=0.0001$). Hasta grubunda 24 kişinin TAS ölçüğe göre puanı 11 ve üstü olup, aleksitimik olarak, 9 kişinin TAS puanı ise 11 altı olup, aleksitimik olamayan grup olarak değerlendirilmiştir. Aleksitimik olan ve olmayanların karşı-

Tablo 3. Kontrol grubunda aleksitimik olan ve olmayanların karşılaştırılması.

Aleksitimik Grup	Aleksitimik Olm. Grup	p	
	Ort. \pm SD		
Yaş	23.2 \pm 11.5	24.66 \pm 6.8	0.02*
TAS puanı	13.0 \pm 1.76	7 \pm 1.6	0.6
Sürekli kaygı puanı	41.4 \pm 5.8	38.77 \pm 6.4	0.9
Durumluuk kaygı puanı	43.2 \pm 8.8	39.9 \pm 9.7	0.9
Beck depresyon puanı	11.4 \pm 2.8	11.14 \pm 5.1	0.14
SCL-90 scor I	0.56 \pm 0.33	0.44 \pm 0.73	0.19
SCL-90 scor II	0.65 \pm 0.28	0.64 \pm 0.7	0.13
SCL-90 scor III	0.61 \pm 0.26	0.63 \pm 0.59	0.52
SCL-90 scor IV	0.62 \pm 0.34	0.57 \pm 0.51	0.38
SCL-90 scor V	0.54 \pm 0.46	0.37 \pm 0.58	0.94
SCL-90 scor VI	0.5 \pm 0.16	0.65 \pm 0.6	0.0001*
SCL-90 scor VII	0.38 \pm 0.24	0.31 \pm 0.65	0.2
SCL-90 scor VIII	1.38 \pm 0.44	0.85 \pm 0.9	0.29
SCL-90 scor IX	0.55 \pm 0.2	0.21 \pm 0.31	0.9
SCL-90 toplam	0.54 \pm 0.28	0.48 \pm 0.58	0.08

laştırılmasında ise; Beck depresyon ölçüği puanı, durumluuk-kaygı puanı ve SCL-90 alt item ve toplamı puanı açısından aleksitimik olan ve olmayanlar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır. TAS puanı ($p=0.0001$) ve sürekli kaygı puanının, aleksitimik grupta aleksitimik olmayan gruba göre daha yüksek olduğu görülmüştür ($p=0.01$). Yaş ortalamasının ise aleksitimik olmayan kişilerde olanlara göre yüksük olduğu saptanmıştır ($p=0.02$) (Tablo 2).

Kontrol grubunda aynı şekilde TAS ölçüği puanına göre 11 ve üstü puan alan 10 kişi aleksitimik, 11 ve altı puan alan 27 kişi aleksitimik olmayan grup olarak kabul edilip, karşılaştırıldığında; SCL-90 scor VI (agresyon-hostilite) puanının aleksitimik grupta, aleksitimik olmayan gruba göre anlamlı derecede yüksek olduğu görülmüştür ($p=0.02$). Yaş ortalaması ise aleksitimik olmayan grupta olan gruba göre anlamlı derecede yüksek bulunmuştur ($p=0.0001$) (Tablo 3).

TARTIŞMA

Dermatoloji hastalarında bir çok psikiyatrik tanının görülebileceği bilinmektedir. Hastalığın ortaya çıkışında, ve alevlenmesinde de bu belirtilerin önemli rolü olduğu kabul edilir. Depresyon ve anksiyete bozuklukları sık rastlanan hastalıklar olmaktadır (1,3,6,17). Bu araştırmada da, dermatolojik hastalarında kontrol hastalarına göre depresyon ve anksiyete puanlarının yüksek olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlar da daha önce yapılmış çalışmalar ile uyumludur. Dermatolo-

jik hastalıklarda, özellikle psöriaziste aleksitiminin sık görüldüğünü belirten çalışmalar bulunmaktadır (15,16,20). Fakat bizim çalışmamızda hasta grubu ile kontrol grubu arasında aleksitim puanları açısından anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Daha önce Türkiye'de sadece psöriazisli bir grupta aleksitim araştıran bir yazıda da, aleksitim açısından kontrol ve hasta grubu arasında anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür (18). Yurtdışı çalışmalar ile uyumlu olmamasının nedeni kültürel farklılık olabilir. Yine de puan ortalamalarının hasta grubunda daha yüksek olması en azından bu hastalarda aleksitimik özelliklerin olduğunu göstermektedir.

Hasta grubunda aleksitimik hastalarda sürekli kaygı puanının aleksitimik olmayanlara göre anlamlı derecede yüksek olduğu görülmüştür. Kontrol grubunda ise SCL-90 faktör VI hostilite puanının aleksitimik olmayan kişilerde olanlara göre anlamlı derecede yüksek olduğu görülmüştür. Aleksitimik kişilerin öfkelerini gösteremedikleri, özellikle sözel öfke yerine sözel olmayan yollar ile bu öfkeyi göstermeye çabalarını belirtmiştir. Bu araştırmada da aleksitimik olmayanlarda öfkenin yüksek olması bu çalışma ile uyumludur (9,15).

Dermatoloji hastalarında kişiler arası ilişkilerde duyarlılık, şikayetlerini somatize etme eğilimi, mükemmeliyetçilik gibi bir çok psikiyatrik belirtilerinin sık görüldüğü belirtilmiştir. Bu araştırmada da, SCL-90 belirti tarama listesine göre hasta grubunda somatizasyon, obsesif-kompulsif belirtiler, kişiler arası duyarlılık, depresyon, anksiyete, hostilite, fobi belirtilerinin kontrol grubuna göre anlamlı derecede yüksek olduğu saptanmıştır. Bu bulgular diğer çalışmalar ile uyumlu bulunmuştur (17,21).

Sonuç olarak dermatoloji hastalarında depresyon, anksiyete ve aleksitimik özellikler sağlıklı kişilere göre daha sık görülmektedir. Bu nedenle psikiyatri dermatoloji klinikleri arasında liyezon bağlamında işbirliği olması bu hastaların tedavisinde de başarı sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

1. Aktan Ş, Özmen E, Şanlı B: Dermatoloji Polikliniğine Başvuran Hastalarda Psikiyatrik Morbidite, 33. Ulusal Psikiyatri Kongresi Özeti Kitabı, 1997.
2. Beck AT, Ward CH, Mendelson M ve ark.: An inventory for

- measuring depression. *Arch Gen Psychiatry* 4:561-571, 1961.
3. Cotterill JA: Dermatologic nondisease. *Dermatol Int* 14(3):439-445, 1996.
4. Dag İ: Belirti Tarama Listesi (SCL-90)'nın Üniversite Öğrencileri için Güvenilirliği ve Geçerliliği. *Türk Psikiyatri Derneği* 2(1):5-12, 1991.
5. Dereboy İF: Aleksitimi Öz-bildirim ölçütlerinin psikometrik özelliklerini tizerine bir çalışma. *Uzmanlık tezi*, Ankara, 1990.
6. Fava GA, Perini DI: Life events and psychological distress in dermatologic disorders. *Psoriasis, Chronic Urticaria and fungal infection*. *Br J Med Psychol* 53:277-282, 1980.
7. Gupta MA, Gupta AK, Haberman HF: Psoriasis and Psychiatry. *Gen Hos Psychiatry* 9(3):157-166, 1987.
8. Gupta MA, Gupta AK, Kirkby Schizophrenia ve ark.: Pruritis and psoriasis a prospective study of some psychiatry and dermatologic correlates. *Arch Dermatol* 124:1052-1057, 1988.
9. Howard B, Stacey I: Alexithymia, anger and interpersonal behavior. *Psychother Psychosom* 65:203-208, 1997.
10. Johnson FYA, Mostaghimi H: Co-morbidity between dermatologic diseases and psychiatric disorders in Papua New Guinea. *International Jour of Dermatology* 34:244-248, 1995.
11. Kirli S, Taneli B, Albayrak C ve ark.: Psoriyatik Hastalarda İkinci Eksen Sorunları. 33. Ulusal Psikiyatri Kongresi Özeti kitabı, 1997.
12. Öner N, Le Compte A: Durumluluk-sürekli kaygı envanteri el kitabı, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, No:333, İstanbul 1985.
13. Özkan S: Psikiyatrik Tıp, İstanbul, 1993: s.113-115.
14. Ramsay B, O'Reagan M: Survey of the social and psychological effects of psoriasis. *Br J Dermatol* 118:195-201, 1988.
15. Rubino IA, Sonnino ve ark.: Separation-individuation, aggression and alexithymia in psoriasis. *Acta Derm Venerol* 146:87-90, 1989.
16. Seville RH: Psoriasis and stress. *Br J Dermatol* 97:297-302, 1977.
17. Stoudemire A: Çev.: Tüzer T, *Tıbbi Sorunları Etkileyen Psikolojik Faktörler*, Ankara, s.117-128, 1997.
18. Şahin AR, Cantürk T ve ark.: Psoriasislı Hastalarda Aleksitimik Özellikler, O.M.U. Tip dergisi 13(1):7-11, 1996.
19. Taylor GJ, Ryan D, Bagby RM: Toward the development of a new self-report alexithymia scale. *Psychother Psychosom* 44:191-199, 1985.
20. Vidoni D, Camputi E, D'Aronco R ve ark.: Psoriasis and alexithymia. *Acta Derm Venerol (Suppl)*: 146:91-92, 1989.
21. Wessely SC, Lewis GH: The classification of psychiatric morbidity in attenders at a dermatology clinic. *Br J Psychiatry* 155:868-891, 1989.